Fundusze Europejskie Infrastruktura i Środowisko | Rzeczpospolita Polska | SKANSENOVA | Unia Europejska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Anna Niemczyńska-Szurek

DAWNE DOMOSTWA I ICH OTOCZENIE
W SKANSENIE WSI POGÓRZAŃSKIEJ
IM. PROF. ROMANA REINFUSSA W SZYMBARKU

MUZEUM DWORKI KARWACJANÓW I GLADYSZÓW W GORLICACH

MAŁOPOLSKA

KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA ZBIORÓW

Skansen Wsi Pogórzańskiej im. Prof. Romana Reinfussa w Szymbarku prezentuje kulturę ludową **Pogórzan Gorlickich**.

Na powierzchni ok. 2 ha zlokalizowanych jest 15 obiektów reprezentujących typową dla Pogórza Gorlickiego architekturę wiejską.

Obiekty wytypowane do przeniesienia na teren skansenu pochodzą z obszaru wyznaczonego jako objęty jego działalnością: „od zachodu - rzeka Biała na odcinku Grybów - Gromnik, od wschodu: granica województwa (w 1975 r. utworzono woj. nowosądeckie), od północy rzeka Olszynka, od południa naturalna granica osadnictwa pogórzańsko – łemkowskiego" (Koncepcja zagospodarowania przestrzennego Ośrodka Budownictwa Ludowego w Szymbarku, wersja III, opr. R. Brykowski, W. Jankowski, 1986 r.).

Lokalizacja na terenie skansenu poszczególnych obiektów zgodna jest z wymienioną wcześniej koncepcją zagospodarowania.
Szczupłość terenu zdecydowała **o zabudowie parkowej**, **bez odtwarzania autentycznego układu poszczególnych budynków w stosunku do siebie.** W skansenie prezentowane są głównie pojedyncze obiekty, „wyjęte” z większych zespołów. W jednym przypadku jest to rzeczywiście kompletna zagroda jednobudynkowa (chałupa dymna z Siar).
Plan zagospodarowania przestrzennego skansenu obejmuje docelowo 27 obiektów. Zaplanowane jest uzupełnienie już istniejących dwóch zagród wielobudynkowych, które reprezentują zamożne i średnio zamożne gospodarstwa chłopskie (zagroda ze Stróżnej i Moszczenicy). W chwili obecnej na terenie skansenu postawione są pochodzące z tych zagród - chałupa z Moszczenicy oraz dwa budynki gospodarcze ze Stróżnej (obora i stodoła). Przykładem innej, niekompletnej zagrody jest zespół plebański, ograniczony do wolno stojącej stodoły z Zagórzan z końca XVIII wieku.

W skansenie znajdują się **cztery obiekty mieszkalne**: **chałupa dymna z Siar**, **chałupa z Gródka**, **chałupa z Moszczenicy**, **chałupa z Szymbarku**. Posadowione są też **budynki gospodarcze**: **stodoła plebańska z Zagórzan**, **stodoła i obora ze Stróżnej**, **spichlerz plebański z Rożnowic**. Obok budynków mieszkalnych i gospodarczych na terenie skansenu ulokowano obiekty funkcjonujące niegdyś jako **warsztaty usługowe**. Na trasie związanej z przemysłem ludowym znajdują się: **kuźnia z Turzy**, **dwa wiatraki do mielenia zboża** (z Ropy i Krygu), **olejarnia z Gródka** oraz **piec do wypalania naczyń**.

Spośród czterech chałup znajdujących się na terenie skansenu, dwie (z Siar i Moszczenicy) w pełni wyposażone są w dawne meble, naczynia i narzędzia związane z tradycyjnym gospodarstwem domowym. Wygląd i urządzenie tych obiektów pozwala na porównanie statusu materialnego mieszkańców wsi: biednego chłopa, gospodarującego na niewielkim skrawku ziemi, utrzymującego się dzięki tkactwu i krowie trzymanej w chałupie, ze średnio zamożnym czy zamożnym gospodarzem, uprawiającym kilkanaście lub kilkadziesiąt mórg ziemi, hodującym bydło, konie, trzodę chlewną i liczny drób.

Przestrzeń skansenu dopełniają przykłady małej architektury wiejskiej, jak studnia, krzyż przydrożny, buda dla psa.

Przy chałupach znajdują się **ogródki**, zróżnicowane ze względu na typ uprawy i rodzaj płotów. Otoczenie obiektów tworzą też pozostałości po **przedwojennym dworskim sadzie**, głównie ze starymi odmianami jabłoni, krzewami porzeczek, malin, uzupełnione nowymi nasadzeniami (bzy, jaśminy).

.

[Fot. 1] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Widok w kierunku Chałupy z Gródka, wiatraku z Ropy i Stodoły Plebańskiej z Zagórzan. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 2] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Widok w kierunku stodoły ze Stróżnej i budynku wystawowego zabytkowych pojazdów i maszyn rolniczych. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

CHAŁUPA DYMNA Z SIAR

Dymna chałupa przeniesiona z Siar to **przykład jednobudynkowej biedniackiej zagrody z poł. XIX wieku**. To **budynek zrębowy**, z okrąglaków świerkowych o dużych przekrojach, z wypuszczonymi na węgłach nierównej długości ostatkami. Główna bryła z wyjątkiem przybudówek bielona jest wapnem, a nisko opadająca słomiana strzecha ma układ schodkowy. Do szczytu chałupy od strony zachodniej przylega mały chlewik, do którego wejście znajduje się w sieni. Wewnątrz trzy pomieszczenia w układzie amfiladowym: sień, piekarnia, izba.

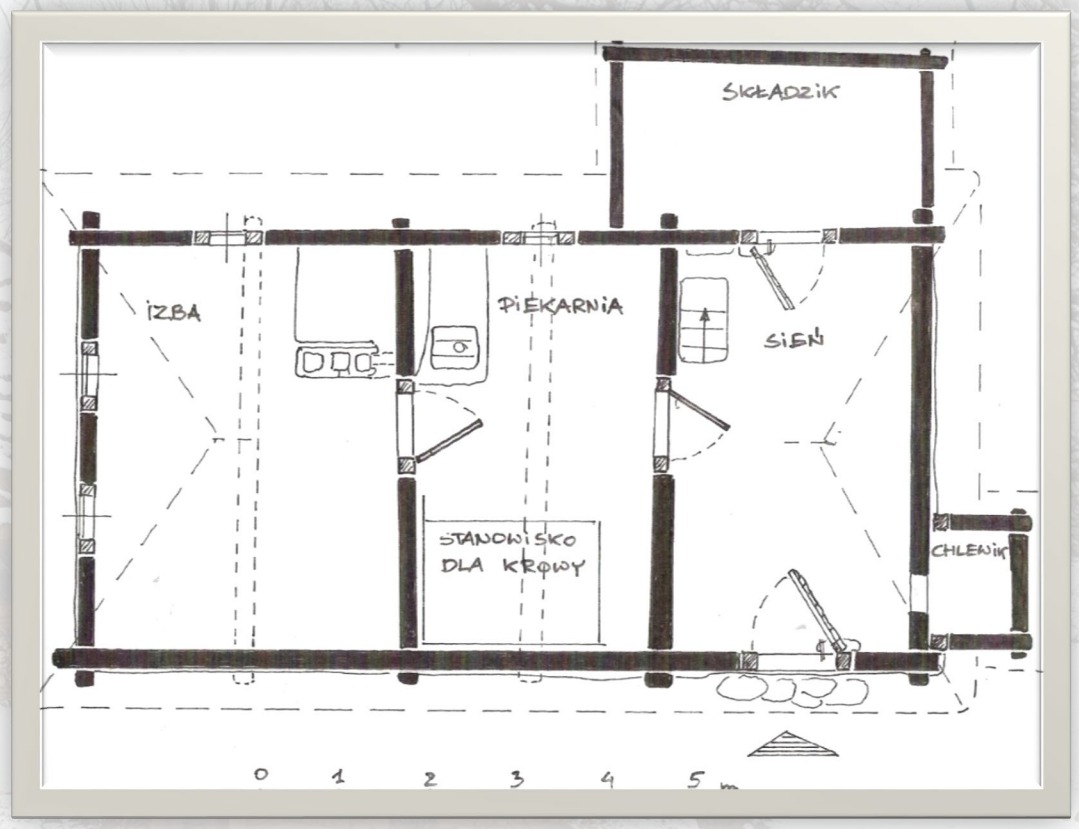

[Fot. 3] Chałupa z Siar. Rzut przyziemia. Archiwum Muzeum Dwory Karwacjanów i Gładyszów.

[Fot. 4] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Siar. Widok od strony pd – wsch. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 5] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Widok od strony wschodniej. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 6] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Siar. Widok od strony północnej. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

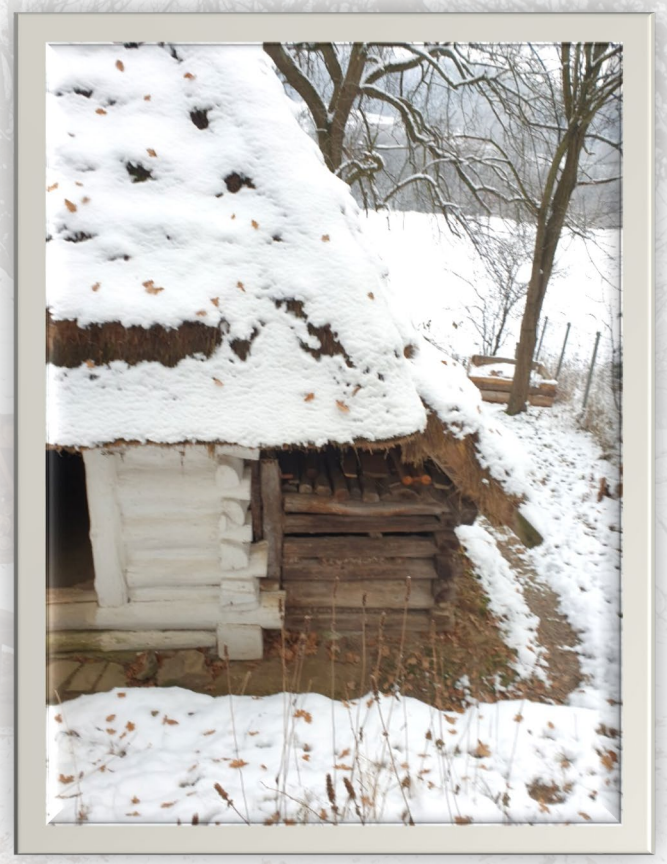

[Fot. 7] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Siar. Widok od strony północnej. Fragment z chlewikiem. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

Chałupa tak wyglądała od początku aż do lat siedemdziesiątych XX w. Zamieszkiwana była wówczas przez samotnego mężczyznę Stanisława Cięciwę.
Z sieni prowadzi zejście do wykopanej w ziemi piwniczki, nad którą znajduje się druga niewielka przybudówka, pełniąca funkcję składziku na narzędzia.
Dymna piekarnia pełniła funkcje mieszkalno-gospodarcze. Część pomieszczenia zajmuje wyłożone dyliną miejsce dla krowy. Piec pozbawiony jest komina, co powodowało zadymienie tego pomieszczenia. Wyposażanie izby również bardzo skromne. Tworzą je niezbędne meble, urządzenia i narzędzia tkackie.

[Fot. 8] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Siar. Sień. Fot. B. Zasowska, Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 8a] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Siar. Sień. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 9, 10, 11] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Siar. Piekarnia: widok na piec, półki z naczyniami, woźnica – otwór wyprowadzający dym z izby na strych. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 12] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Siar. Izba – wyposażenie: warsztat tkacki i piec. Fot. B. Zasowska, 2012 r. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Gorlicach.

[Fot. 13] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Siar. Izba – wyposażenie. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

CHAŁUPA Z GRÓDKA

Chałupa z Gródka zbudowana w 1886 r. (wycięta data widoczna na tragarzu), **wchodziła w skład średnio zamożnego wielobudynkowego gospodarstwa chłopskiego Walentego Kłapacza**. Ściany budynku mają **konstrukcję zrębową**, z wyjątkiem części środkowej (sieni), **ujętej w słupy**. Powstała ona przez wstawienie jej między wcześniej wybudowane dwie osobne części (mieszkalną i gospodarczą), co po przykryciu wspólnym dachem utworzyło jednolity budynek, złożony z trzech połączonych brył. Jak w większości starych budynków, i w tym widoczne są nierównej długości, silnie wystające w narożach **ostatki**. Dość **nietypowa forma trójspadowego dachu nawiązuje do architektury łemkowskiego budownictwa mieszkalnego**, jest śladem przenikających się wpływów na terenach sąsiadujących z sobą grup etnograficznych. Dwie główne połacie dachu i jedna szczytowa przykryte są słomą, drugi szczyt, szalowany deskami, zaopatrzony jest w okap z gontów. Gontów użyto również do wzmocnienia kalenicy dachu. **Zrąb pobielony w sposób charakterystyczny dla wsi Gródek.** Część chałupy na prawo od wejścia do sieni, mieszcząca piekarnię, **pobielona** w całości. Tam utkane sianem (niegdyś mchem) przestrzenie między belkami, polepione gliną. Belki chałupy na lewo od wejścia zdobione dużymi **kropami z wapna**. Ujęta w słupy sień dekorowana jest w podobny sposób. Według miejscowych przekazów celem takich zabiegów był nie tylko efekt plastyczny, upiększający czy wyróżniający chałupę spośród wielu innych – znaczyć to miało, że mieszka w niej panna na wydaniu.

[Fot. 14] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Gródka. Widok od strony komory i zimnej izby. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 15] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Gródka. Widok od strony ogródka na piekarnię. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

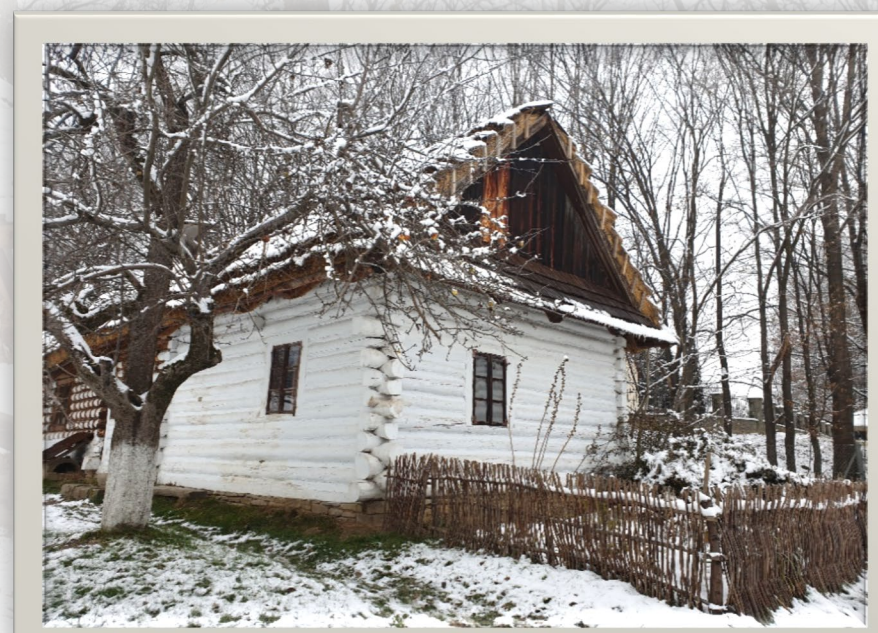

[Fot. 16] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Gródka. Widok od strony północnej, Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 17] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Gródka. Widok na południową ścianę z psią budą. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

Wewnątrz zachowany dawny rozkład pomieszczeń: cztery, w układzie amfiladowym, po lewej stronie od sieni izba często zwana zimną komorą czy zimną izbą i komora (*kumnata*). Po prawej stronie znajduje się kuchnia (*piekarnia*). Chałupa posiadała niegdyś kolebkowo sklepioną kamienną piwnicę, wkopaną w ziemię pod pomieszczeniem komory, z wejściem po kamiennych schodkach, prowadzących z sieni.

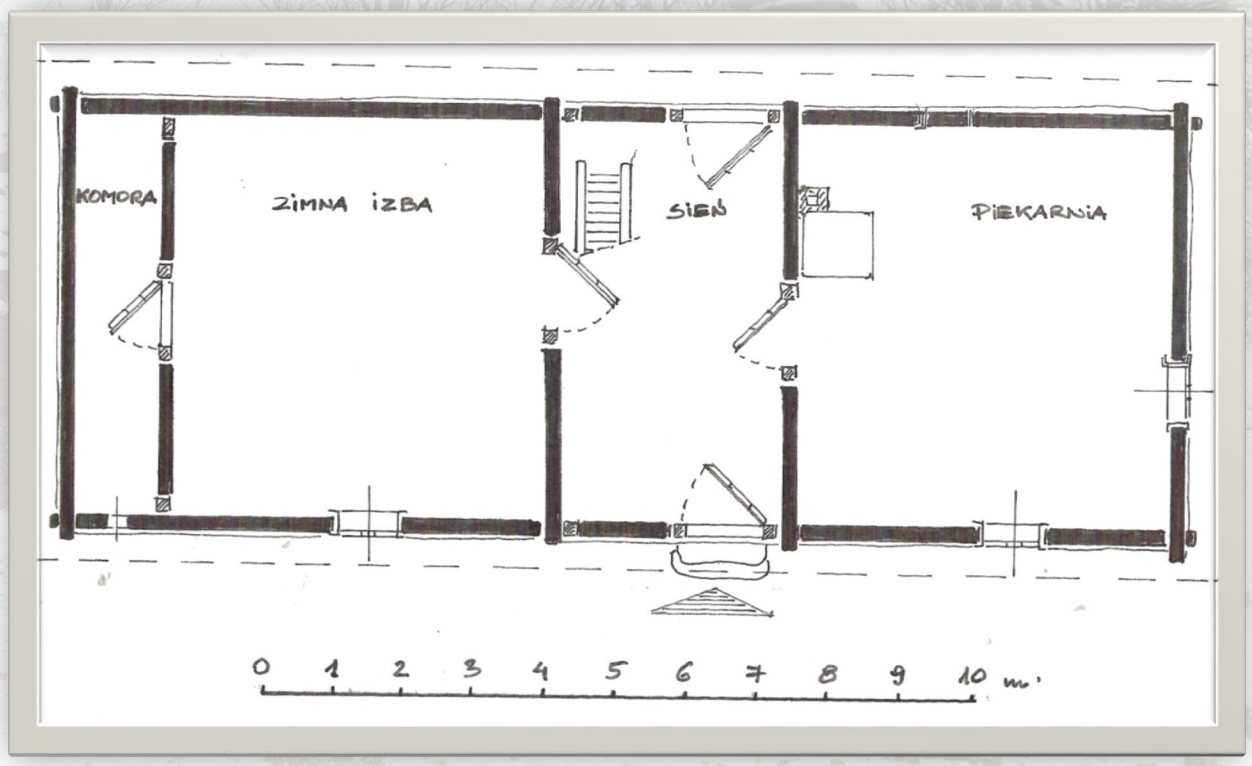

[Fot. 18] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Gródka. Rzut przyziemia. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

CHAŁUPA Z MOSZCZENICY

Chałupa z Moszczenicy zbudowana pod koniec XIX w. stanowi typowy przykład jednotraktowej chałupy pogórzańskiej. Wchodziła w skład **średnio zamożnej zagrody**, zawierającej też niewielką **oborę** z później dobudowanymi **chlewikami, wozownię, stodołę oraz kierat**.

Dom zbudowano z bali i półbali, w **konstrukcji zrębowej i słupowej** (podobnie jak w chałupie z Gródka wmontowana sień). Pierwszy wieniec zrębu położony jest na **peckach** - kamieniach piaskowca. Pierwsze belki zrębu – tzw. **przyciesie** wiązane są na zamek, natomiast pozostałe wieńce na **rybi ogon**, czyli jak mówiono w Moszczenicy, na **jaskółczy ogon**. Końce węgłów są w większości obcięte, nieliczne nieco wystają poza linię ścian. Przestrzenie między belkami wypełniono sianem łąkowym. **Dach konstrukcji krokwiowej, czterospadowy, kryty jest słomą**.

.

[Fot. 19] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Moszczenicy. Widok od południa. Fot. B. Zasowska. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 20] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Moszczenicy. Widok od pd-wsch. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 21] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Moszczenicy. Widok odpn-wsch. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

W chałupie znajdują się cztery pomieszczenia w układzie amfiladowym: przelotowa sień, po jej lewej stronie komora, po prawej kuchnia, a za nią izba.

W komorze i izbie podłoga ułożona jest z desek, w sieni i kuchni ubite klepisko z gliny. Wnętrza urządzono na lata trzydzieste XX wieku. W tym czasie pierwotnie dymna kuchnia miała już palenisko przykryte blachą, komin odprowadzający dym, kapę, okazały masyw piekarniczy i za ścianą piec grzewczy. W kuchni podstawowe naczynia, sprzęty, ławy, półeczki oraz łóżko przeznaczone dla starszej osoby.

Izba wyposażona w meble stolarskiej roboty, tradycyjnie zdobiona kwiatami z bibuły, makatką, drewnianymi ptaszkami, zawieszonym u powały „pająkiem". Komora pełniła funkcje magazynowe. Stanowiła miejsce, gdzie gromadzono sprzęty gospodarskie, żywność, a w miesiącach letnich spano. W komorze zgromadzono narzędzia do obróbki włókna oraz innych sprzętów do przechowywania żywności.

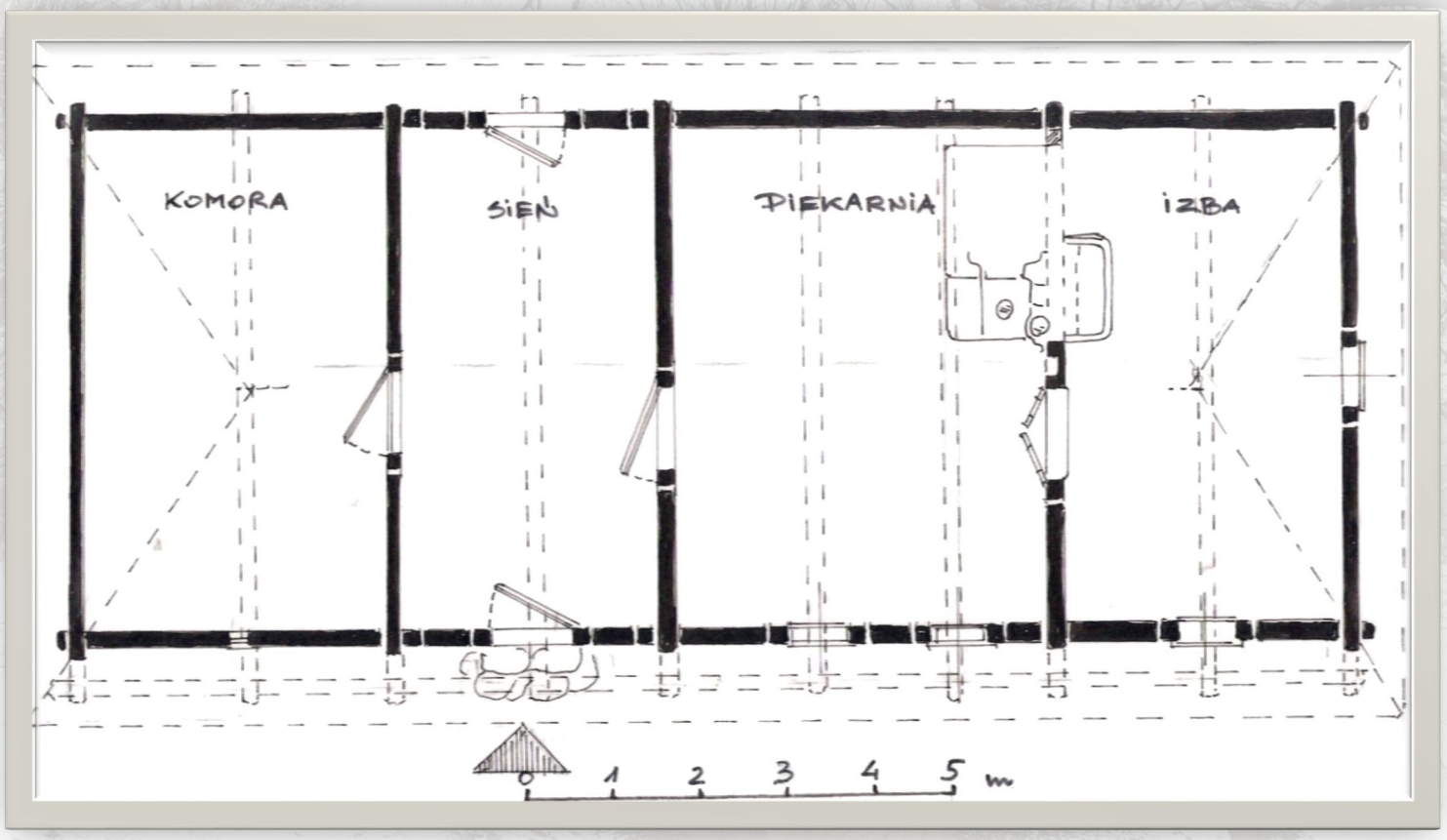

[Fot. 22] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Moszczenicy. Rzut przyziemia. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 23, 24, 25] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Moszczenicy. Sień z wpyosażeniem. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 26] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Moszczenicy. Kuchnia. Fot. B. Zasowska. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 27] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Moszczenicy. Kuchnia z łóżkiem dla starszej osoby. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 28] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Moszczenicy. Izba. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 29] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Moszczenicy. Komora. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

CHAŁUPA Z SZYMBARKU

Chałupa z Szymbarku jest najmłodszym obiektem w skansenie (1924). Stanowi przykład zmian zachodzących w latach trzydziestych dwudziestego wieku w wiejskim budownictwie mieszkalnym, widocznych w wyglądzie zewnętrznym, przy zachowaniu układu wnętrz typowego dla starszych domów. Chałupa zbudowana jest z ociosanych belek, na węgłach przyciętych do linii ścian, o naturalnym kolorycie drewna. Przestrzenie między belkami wypełniono sianem, podobnie jak w innych budynkach mieszkalnych, dla ocieplenia wnętrz. **Dach półszczytowy**, stanowiący formę pośrednią między czterospadowym a dwuspadowym, przykryty jest gontem. We wnętrzu jednego z pomieszczeń urządzono wystawę stałą pt. „Zioła w tradycji Pogórza".

[Fot. 30] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Szymbarku. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 31] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Szymbarku. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 32] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Chałupa z Szymbarku. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

OBIEKTY GOSPODARCZE

Stodoła z Zagórzan

Obiekt datowany na koniec XVIII wieku, pochodzi z zamożnej zagrody plebańskiej. Budynek jest wyjątkowo okazały (ma powierzchnię 159,50m²). Ściany wykonano z bali świerkowych o dużych przekrojach. Masywny **dach krokwiowo – jętkowy**, **czterospadowy**, ma tradycyjne słomiane pokrycie.

Wewnątrz znajdują się dwa obszerne sąsieki, między nimi boisko, z dwoma parami szerokich i wysokich przelotowych wrót.

Stodoła ze Stróżnej została zbudowana pod koniec XIX wieku. Postawiona jest na wysokiej podmurówce z kamieni spojonych gliną. Ściany są zrębowe, między belkami pozostawione są szczeliny dla zapewnienia przewiewu. **Dach krokwiowy, czterospadowy**, kryty jest słomianą strzechą ułożoną schodkowo.

Budynek jest trójdzielny, składa się z przelotowego boiska i dwóch sąsieków.

[Fot. 33] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Stodoła ze Stróżnej, koniec XIX wieku. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 34] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Stodoła z Pogórzan, koniec XVIII w. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

Obora ze Stróżnej

Obiekt zbudowany pod koniec XIX w. Został wzniesiony z okrąglaków, ma **konstrukcję zrębową**. Szczeliny między belkami wypełnione są sianem łąkowym. **Dach czterospadowy**, pokryty jest słomą ułożoną w schodki. **W oborze znajdują się cztery pomieszczenia**. Część główna – dwudzielna, stanowi osobne pomieszczenie dla kilku krów oraz wozownię z wydzielonym miejscem dla konia. Dwudzielna przybudówka od strony pomieszczenia dla krów, w dolnej części mieści chlewik, górna część przeznaczona jest dla kur. Dostawiona pod kątem prostym znacznie poszerza budynek, co w całości tworzy zarys litery „L”.

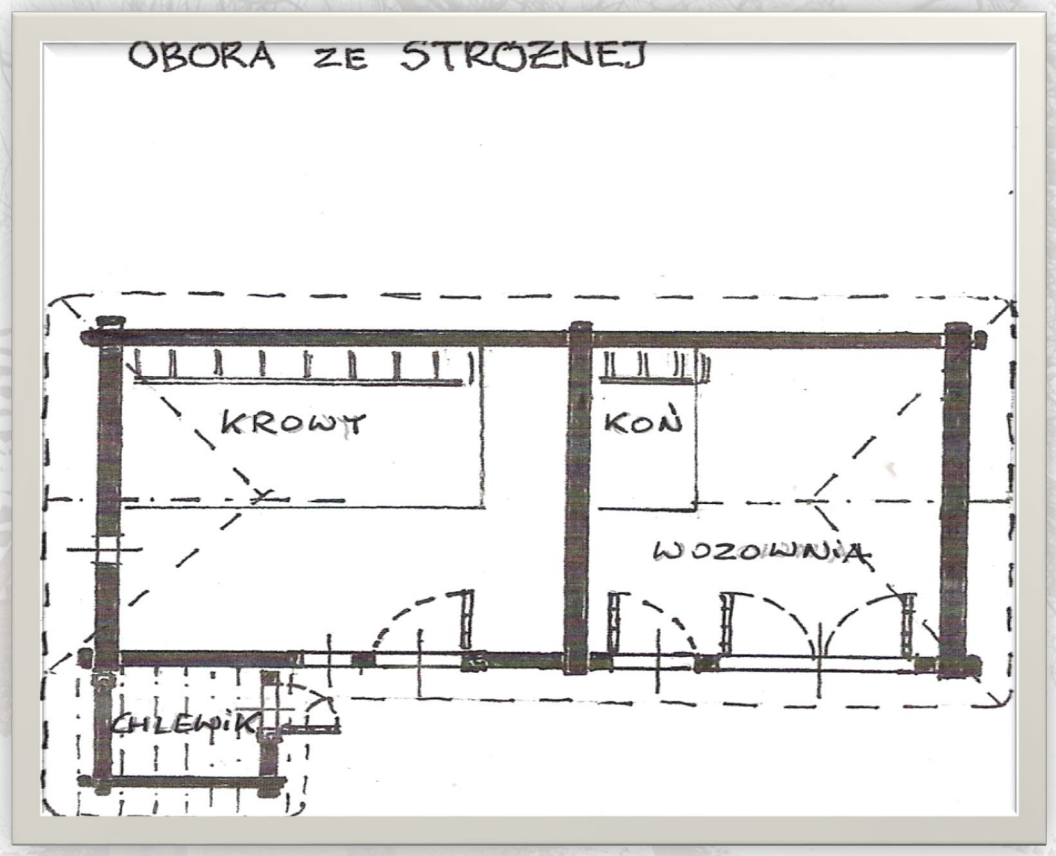

[Fot. 35] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Obora ze Stróżnej. Rzut przyziemia. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 36] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Obora ze Stróżnej, koniec XIX wieku. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 37] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Obora ze Stróżnej, koniec XIX w. Wozownia. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

[Fot. 38] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Obora ze Stróżnej, koniec XIX w. Stajnia dla krów z chlewikiem i kurnikiem. Fot. D. Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

Spichlerz z Rożnowic z k. XVIII w. to jeden z najstarszych budynków gospodarczych zachowanych na terenie Pogórza, uratowanych przed zniszczeniem przez przeniesienie na teren skansenu, po wykonaniu licznych zabiegów remontowo – konserwatorskich. **Takie obiekty były charakterystyczne dla dużych, bogatych gospodarstw folwarcznych, dworskich i plebańskich.** Opisywany reprezentuje dawną zagrodę plebańską, usytuowaną wokół kościoła i plebanii, wraz z innymi budynkami gospodarczymi – stajniami, stodołami.

Piętrowy budynek o dwu wnętrzach, na planie kwadratu (7 x 7 m), mieścił na parterze drewutnię, na piętrze gromadzono zboże w przegrodach sąsiekowych. Ich ściany boczne wmontowane były w podłogę, która stanowiła dno sąsieków. Na kamiennej podmurówce wzniesiono **okazały zrąb z półbali** o dużych przekrojach, łączonych **na węgłach** w większości **na rybi ogon**.

Elewacja frontowa bogatsza architektonicznie przez utworzenie podcienia na słupach podpierających wejście na piętro w postaci drewnianych schodów. Dwuspadowy, wysoki dach, kryty gontami

Ciekawym oryginalnym elementem zachowanym w całości jest portal drzwiowy parteru z zastrzałami w narożach w formie tzw. **„piesków”.**

[Fot. 39] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Spichlerz z Rożnowic, koniec XVIII wieku. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

WIEJSKIE ZAKŁADY USŁUGOWE

Kuźnia z Turzy została zbudowana pod koniec XIX wieku. Kuźnia **wchodziła w skład średnio zamożnej zagrody chłopskiej**. Była dodatkowym jej elementem, obok zwykle występujących: chałupy, stodoły, stajni.
Budynek o **konstrukcji zrębowej**, wzniesiono z **okrąglaków** okorowanych i lekko toporowanych. Przestrzeń między belkami wypełniono sianem łąkowym. Ściany wiązane na **„rybi ogon”** z wypuszczonymi **„ostatkami”**.
Od frontu **wysunięty okap**, pod którym m.in. podkuwano konie.
Dach dwuspadowy, krokwiowy, przykryty jest tradycyjnie, słomą ułożoną w schodki.
We wnętrzu znajdują się narzędzia i urządzenia datowane na koniec XIX wieku, pochodzące w większości z tej właśnie kuźni.

[Fot. 40] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Kuźnia z Turzy, koniec XIX w. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 41] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Kuźnia z Turzy, koniec XIX w. Wnetrze z wyposażeniem. Fot. B. Zasowska. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku

Wiatrak z Ropy został zbudowany w 1932 roku. Ma charakterystyczny wygląd, niespotykany nigdzie poza terenem Pogórza Gorlickiego; proporcjami i kształtem dachu przypomina osobowy wagon kolejowy. Budynek jest drewniany, o konstrukcji słupowej, oszalowany deskami i listwami nakładkowymi. Pokrycie półokrągłego daszku stanowi papa. Obudowa wiatraka jest nieruchoma, natomiast do kierunku wiatru ustawiano wieżyczkę z kołem wiatrowym o formie turbiny.

Wiatrak z Krygu datowany jest na początek XX wieku. Reprezentuje typ wiatraka rolkowego, nazywanego w literaturze fachowej **paltrakiem**. Ustawiony jest na metalowym słupie- osi, co pozwalało na obracanie mechanizmu wraz z całą obudową, w zależności od kierunku wiatru. Na ścianie frontowej przymocowane jest koło wietrzne z ośmioma drewnianymi skrzydłami o archaicznej formie łopat. Drewniane ściany budynku o konstrukcji ryglowej, szalowane są deskami. Dwuspadowy dach pokryty jest gontem.

[Fot. 42] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Wiatrak z Krygu (na I planie) i z Ropy. Fot. B. Zasowska. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 43] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Wiatrak z Ropy z 1932 r. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku

[Fot. 44] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Wiatrak z Krygu – wnętrze z żarnami. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn, 2020 r.

Olejarnia z Gródka. Pochodzi z poł. XIX wieku. Konstrukcja zrębowa wykonana jest ze świerkowych okrąglaków, częściowo toporowanych. **Czterospadowy dach**, kryty schodkowatą słomianą strzechą ma wzmocnioną gontami kalenicę i dwa rzędy gontów na dolnych krawędziach okapu.

Obiekt reprezentuje zamożne, 31-morgowe gospodarstwo chłopskie (ok. 17 ha), w skład którego wchodziły dwie chałupy, dwa duże budynki gospodarcze o funkcji stajni i stodoły oraz wolno stojąca piwnica.

W olejarni znajdują się dwa pomieszczenia z urządzeniami do obróbki ziaren lnu: przedsionek oraz warsztat.

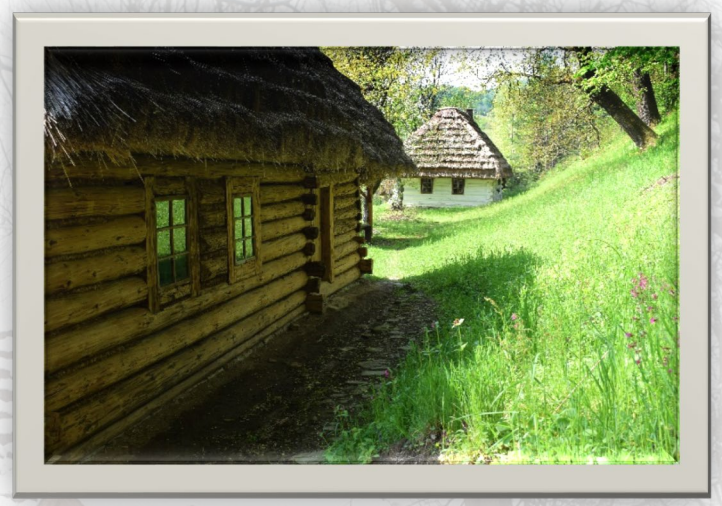

[Fot. 45] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Olejarnia z Gródka, poł. XIX w. Fot. B. Zasowska, Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

[Fot. 46] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Olejarnia z Gródka, poł. XIX w. Wnętrze z wyposażeniem. Fot. B. Zasowska, Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

Piec garncarski
Ma formę typową dla terenu Pogórza: **kształt półkolistej czaszy**. Wykonany jest z cegły łączonej i polepionej gliną z dodatkiem plew, spód wyłożony jest cegłami. Z przodu umiejscowiony jest duży trapezowaty otwór, który umożliwiał wejście do wnętrza pieca i ułożenie w nim przeznaczonych do wypalenia glinianych wyrobów.

[Fot. 47] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Piec garncarski. Fot. B. Zasowska, Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku.

POZOSTAŁE ELEMENTY - MAŁA ARCHITEKTURA

Krzyż przydrożny jest rekonstrukcją wzorowaną na powszechnie występujących na terenie Pogórza drewnianych krzyżach z kapliczkami. W kapliczce umieszczonej na skrzyżowaniu belek znajduje się drewniana figurka z wyobrażeniem Chrystusa Frasobliwego.

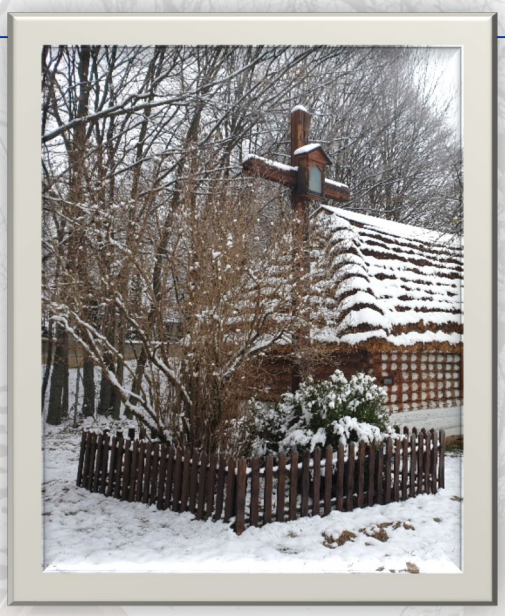

[Fot. 48] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Rekonstrukcja krzyża przydrożnego. Fot. Dominika Wachałowicz-Kiersztyn

Studnia z Wójtowej z pocz. XX wieku. Ocembrowanie wykonano z płaskich kamieni rzecznych. Nad ziemią znajduje się ośmiokątna osłona dębowa o budowie zrębowej, z dwudzielnym wiekiem do przykrywania studni. Dwa pionowe słupy podpierają daszek, połączone są wałem korbowym z metalową osią zakończoną korbą.

[Fot. 49] Skansen Wsi Pogórzańskiej. Studnia z Wójtowej, pocz. XX w. Archiwum Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku